

Min resa för att studera populärmusiken i Västafrika genomfördes den 11 till 28 oktober 2010 på plats och 1 november till 31 december samma år med att sammanställa materialet. Resan inleddes i Burkina Fasos huvudstad Ouagadougou, på hiphopfestivalen Waga hiphop. Därifrån tog jag mig till Accra, huvudstad i Ghana, där jag tillbringade omkring två veckor med att besöka och intervjuva främst artister och personer inom musikindustrin.

Populärmusiken i Ghana respektive Burkina Faso visade sig, som förväntat, domineras av lokala genrer som i stor utsträckning inte når hit. Men bilden var aningen mer komplex än så.

I Burkina Faso intervjuade jag bland andra hiphop-producenten Smockey, radioproducenten Sams K och artister som Ismo och ZMO. Jag besökte också en hiphopfestival, radiostationer och musikstudior. Burkina är ett franskspråkigt land och coupé-décalé från Elfenbenskusten, som spritt sig över hela fransktalande Västafrika, har en stark ställning där. Men även hiphop, inte sällan från Senegal, är stort. Dessutom framstår reggaen som ordentligt utbredd. Bara den statskontrollerade radion rätt att radiosändare med nationell räckvidd, det innebär att ett stort antal lokalradiostationer är det huvudsakliga musikmediet. Mycket av populärmusiken har också en tydligt politisk prägel, det gäller i synnerhet hiphopen och reggaen. Coupé-décalén däremot är huvudsakligen dansmusik där texten är underordnad.

Att så mycket musik fungerar har en politisk prägel hänger samman med att Burkina Faso på pappret är en demokrati, men en illa fungerande sådan med starkt inskränkt yttrandefrihet. Frågar man lokala artister spelar det också in att den nuvarande presidenten är den som avsatte och troligtvis lät mörda nationalikonen Thomas Sankara. En återkommande förklaring till reggaens popularitet var just att den till sitt väsen är protestmusik. Det samma skulle väl kunna sägas om hiphop.

Också mer traditionell musik fungerar i viss mån som populärmusik. Traditionellt influerad pop från exempelvis Mali spelas mycket på klubbar och på radio.

Ghana är ett rikare och mer utvecklade land och har en längre kolonial historia, vilket förmodligen är en del av förklaringen till att den traditionella musiken där har en svagare ställning. Landet har också, fick jag lära mig, mindre utvecklade lagar på upphovsrättssidan. Det innebär att inga royalties betalas ut för musik som spelas på radio eller tv. Dessutom vittnar många om att systemet med payola, att producenter betalar för att få musiken spelad på radio, är utbrett.

I Ghana träffade jag bland många andra producenterna Appietus och Essirebons, besökte musikhögskolan på Nkrumah university, intervjuade upphovsmannen till hiplife, Reggie Rockstone och besökte ett stort antal studior.

Musiken som dominerar i Ghana är hiplife. Samtidigt upptas en stor del av radiotiden av gospel och i viss mån highlife. Lite oväntat kan man också ofta höra amerikansk mainstreamcountry.

Hiplife är som namnet antyder en blandning av hiphop och highlife, vilket är den genre som framför andra satt Ghana på musikkartan. Spännvidden är stor, ibland är det som kallas hiplife bara hiphop på lokala språk, eller för den delen engelska, andra gånger har den starka inslag av lokala rytmer och harmonier, eller samplingar från gamla highlifesånger. Det pågår också en konstant diskussion om musikens lokala förankring och de afrikanska inslagen i musiken.

Precis som i Burkina Faso är radion det i särklass viktigaste sättet att göra sin musik känd på. Tv är stängd för alla utom de allra största stjärnorna. Däremot verkar den politiska musiken vara närmast obefintlig i Ghana. Att ta reda på anledningen kräver mer studier än så här, men kombinationen av att landet länge varit stabilt, systemet med payola och den religiösa dominansen kan vara delar av en förklaring.

Något som blev väldigt tydligt var också kolonialspråkens betydelse. Trots att Ghana och Burkina Faso är grannländer med ett stort handelsutbyte (främst export från Ghana till Burkina) är Burkina Faso främst orienterat mot sina franskspråkiga grannländer medan Ghana framför allt influeras av och tävlar med Nigeria, som är det närmaste engelskspråkiga landet och dessutom Afrikas mest folkrika land. Det här återspeglas också mycket tydligt i musiken i respektive land.